

Bir Üniversite Hastanesinin Acil Servisinde Kurban Bayramı

Selahattin GÜRÜ¹, Sezer EŞFER², Gültekin KADI¹, Begüm ÖKTEM³,
Onur ÇAKMAK⁴, Mehmet Akif KARAMERCAN⁵

ÖZ

Amaç: Müslüman ülkelerde her yıl kurban bayramının ilk üç gününde çok sayıda hayvan kesilip yoksul insanlara dağıtılır. Bu çalışmada dört yıl süresince kurban bayramlarında bir üniversite hastanesinin acil servisine başvuran kurban kesimi ve parçalanması ilişkili travma hastalarının, özelliklerinin ve akıbetlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Araştırma kapsamında; 2012 ile 2015 yılları arasındaki üst üste dört kurban bayramı süresince kurban kesimi ve parçalanması sırasında meydana gelen delici ve künt travmalar sebebiyle, Ankara Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Acil Servisi'ne başvuran 18 yaşını doldurmuş hastalar retrospektif olarak incelendi. Hastaların yaşları ve cinsiyetlerinin yanı sıra; yaralanmanın mekanizması, yaralanma sonucu acil serviste koyulan tanı, uygulanan tedavi ve hastanın acil servisten çıkış şekli kayıt altına alındı.

Bulgular: Araştırma kapsamında 78 hasta değerlendirildi. Hastaların yaş ortalaması 41,52±13,25'ti. Başvuruların 63'ü (%80,8) bayramın ilk gününde gerçekleşti. Yaralanmaların 67'si (%85,9) kesici-delici yaralanmalar iken, 11'i (%14,1) künt travmaya bağlı yaralanmalardı. Hastaların 23'ü (%29,5) cerrahi kliniklere konsülte edildi ve 12'si (%15,4) hastaneye yatırıldı. 3 hasta (%3,8) kendi isteği ile hastaneyi terk etti. 63 hasta (%80,8) acil servisten taburcu edildi. 55 hastaya acil serviste (%70,5) sütürasyon işlemi uygulandı. Ölen hasta olmadı.

Sonuç: Kurban bayramlarında acil servislere, kurban kesimi ve parçalanması ile ilişkili yaralanmalar belirgin bir iş yükü oluştururlar. Gerek acil servislere, gerekse konsültan cerrahi bölümler kurban bayramlarına özel olarak hazırlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Acil; travma; bayram.

Feast of Sacrifice at the Emergency Department of a University Hospital

ABSTRACT

Aim: Humans suffer various blunt and penetrating traumas in relation to slaughtering and shredding of animals. In this study, patients who applied to the emergency department of a university hospital for four years during sacrifice feasts due to these traumas were evaluated.

Material and Methods: Patients aged older 18 years old who applied to the emergency department of Ankara Gazi University Hospital due to penetrating and blunt trauma related to sacrificial slaughter during the four consecutive feasts of sacrifice between 2012 and 2015 were evaluated retrospectively. In addition to age and sex of patients; mechanism of injury, diagnosis, the treatment applied, and the way of disposition from the emergency room were recorded.

Results: 78 patients were evaluated. Mean age of the patients was 41.52±13.25 years. 63 (80.8%) of the applications were made on the first day of the festival. While 67 (85.9%) of the injuries were penetrating injuries, 11 (14.1%) injuries were due to blunt trauma. 23 patients (29.5%) were referred to surgeons and 12 (15.4%) were hospitalized. 3 patients (3.8%) left the hospital. 63 patients (80.8%) were sutured. 55 (70.5%) patients were discharged from the emergency department. No patient died.

Conclusion: During sacrifice feasts, injuries associated with slaughter and fragmentation constitute a significant workload. Both emergency services and consultant surgical clinics should be specially prepared for sacrifice feasts.

Keywords: Emergency; trauma; festival.

1 T.C. Sağlık Bakanlığı Ankara Şehir Hastanesi, Acil Tıp Kliniği, Ankara, Türkiye
2 T.C. Sağlık Bakanlığı Şanlıurfa Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Acil Tıp Kliniği, Ankara, Türkiye
3 T.C. Sağlık Bakanlığı Kastamonu Devlet Hastanesi, Acil Tıp Kliniği, Kastamonu, Türkiye
4 T.C. Sağlık Bakanlığı Ankara Polatlı Devlet Hastanesi, Acil Tıp Kliniği, Ankara, Türkiye
5 Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Acil Tıp A.D., Ankara, Türkiye
Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Selahattin GÜRÜ, e-mail: selahattinuru@gmail.com
Geliş Tarihi / Received: 20.05.2019, Kabul Tarihi / Accepted: 13.09.2019

GİRİŞ

Müslümanlar her yıl kurban bayramını kutlarlar. Dört gün süren bu bayramın ilk üç gününde bir ibadet olarak çok sayıda koyun, dana, keçi ve deve gibi hayvanlar kesilir (1). Kesilen hayvanların etleri toplumsal bir dayanışma için yoksul insanlara dağıtılır. Gerek hayvanların kesimi ve parçalanması, gerekse canlı hayvanlarla olan temaslarda sırasında insanlar çeşitli künt ve delici travmalara uğrarlar. Bu gibi travmalar hastanelerin acil servislerinde sıra dışı bir yoğunluğa ve iş yüküne yol açar (2). Bu araştırmada üst üste dört kurban bayramında bir üniversite hastanesinin acil servisine başvuran kurban kesimi ve parçalanması ile ilişkili yaralanmalar derlenmiştir. Elde edilen verilerle hem söz konusu yaralanmaların önlenmesi yönündeki koruyucu hekimlik çalışmalarına, hem de meydana gelen yaralanmaların daha etkin ve hızlı tedavisi için yapılabilecek acil servis planlamalarına ışık tutmak hedeflenmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırma kapsamında; Ankara Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi acil servisine, kurban kesimi veya parçalanması ile ilişkili künt ya da delici travmalar sebebiyle başvuran 18 yaş üstü hastalar değerlendirildi. 2012 ile 2015 yılları arasındaki üst üste dört kurban bayramı süresince başvuran ilgili travma hastaları hakkında retrospektif olarak veri toplandı. İslami kurallar gereği kurban kesimi, dört gün süren kurban bayramının ilk üç gününde yapılması gerekli ise de, kurban etlerinin işlenmesi sebebi ile meydana gelebilecek kazalar sebebiyle bayramın dördüncü gününde de veri toplandı. Araştırmaya dahil edilen hastaların yaşları ve cinsiyetlerinin yanı sıra; yaralanmanın mekanizması ve türü, yaralanma sonucu acil serviste koyulan tanı, uygulanan tedavi, konsültasyonlar ve hastanın acil servisten çıkış şekli kayıt altına alındı. Araştırma için Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'na başvuru yapıldı. İlgili komisyonun 17.05.2019 tarih ve 77082166-604.01.02 sayılı kararı ile etik kurallar açısından uygun olduğu yönünde onay alındı.

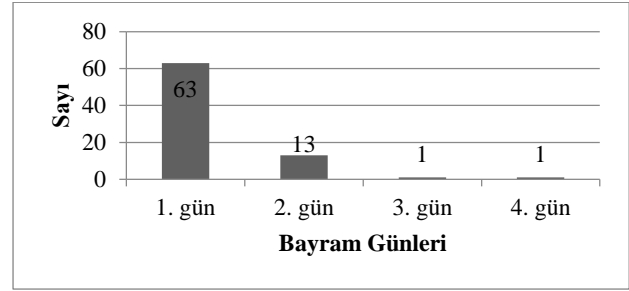
İstatistiksel Analiz

Araştırma verisi "SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 (SPSS Inc, Chicago, IL)" aracılığıyla bilgisayar ortamına yüklendi ve değerlendirildi. Tanımlayıcı istatistikler, ortalama, standart sapma, frekans dağılımı ve yüzde olarak sunuldu.

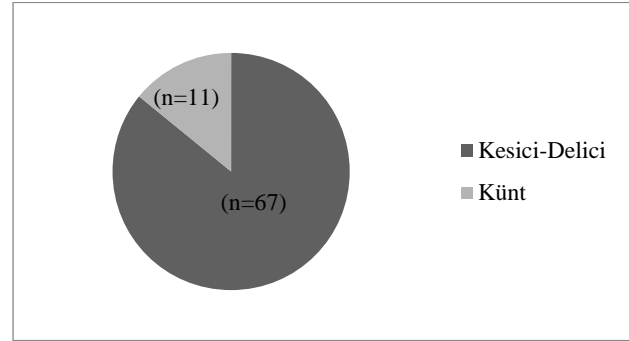
BULGULAR

Araştırma kapsamında 78 hasta değerlendirildi. Hastaların yaş ortalaması $41,52 \pm 13,25$ 'ti. Hastaların 10'u (%12,8) kadın, 68'i (%87,2) ise erkekti. Başvuruların 63'ü (%80,8) bayramın ilk gününde gerçekleşti. On üç hasta bayramın ikinci gününde, birer hasta üçüncü ve dördüncü günlerde başvurdu (Grafik 1). Yaralanmaların 67'si (%85,9) kesici-delici yaralanmaları iken, 11'i (%14,1) künt travmaya bağlı yaralanmalardı (Grafik 2). Hastaların 23'ü (%29,4) cerrahi kliniklere konsülte edildi ve 12'si (%15,4) bir cerrahi kliniğine yatırıldı. Konsültasyonların %65,2'si plastik, rekonstrüktif ve estetik cerrahi kliniğinden istendi. Yoğun bakım ünitelerine yatış ihtiyacı olmadı. Geciken konsültasyonlar sonucu üç hasta (%3,8) kendi istekleri ile hastaneyi terk etti. 63 hasta (%80,8) acil servisten taburcu edildi (Grafik 3). Hastaların 55'ine

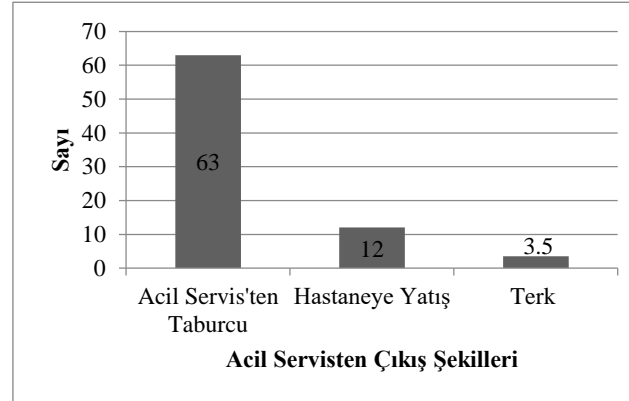
(%70,5) acil serviste primer sütürasyon uygulandı. Ölen hasta olmadı.

Grafik 1. Hastaların bayramın kaçınıcı gününde başvurduklarına göre sayıca dağılımı (n=78)

Grafik 2. Hastaların uğradıkları travmanın türüne göre dağılımı (n=78)

Grafik 3. Hastaların acil servisten çıkış şekillerine göre sayıca dağılımı (n=78)

TARTIŞMA

İnsanlar yiyecek ihtiyacının bir bölümünü hayvansal gıdalardan sağlarlar. Bu amaçla dünya genelinde hayvanlar yetiştirilir ve kesilir. Müslüman ülkelerde ise hicri takvime göre zilhicce ayının 10. gününden itibaren dört gün boyunca kurban bayramı kutlanır ve bu bayramın ilk üç gününde bir ibadet olarak hayvanlar kesilip, etleri yoksul insanlarla paylaşılır (1). Kurban bayramlarında bu sebeple artan hayvan kesimi ve etlerin parçalanması sırasında çeşitli kesici-delici ve künt travmalar gerçekleşir. Bu durum acil servislerde belirgin bir iş yüküne yol açar.

Bu araştırmada bir üniversite hastanesine üst üste dört kurban bayramı süresince başvuran kurban kesimi ile ilişkili yaralanmalar derlenmiştir. Dahil edilen hastaların yaş ortalamasının $41,52 \pm 13,25$ olduğu görülmüştür. Ersen ve arkadaşlarının (2) araştırmasında aynı sebeple

derledikleri hastaların yaş ortalaması 38,1 (3–84) olarak bildirilmiştir. Yine benzer bir araştırmada Bildik ve arkadaşları (3) yaş ortalamasını 41,85±13,60 olarak bildirmişlerdir. Avşaroğulları ve arkadaşları (4) kurban kesimi ve parçalanması ilişkili el yaralanmalarını inceledikleri araştırmalarında hastaların yaş ortalamasını 32±14 olarak bildirmişlerdir. Bu bakımdan araştırmamızın verileri literatürle örtüşmektedir. Bu yaş ortalamasının tüm kurban kesimi ve parçalanması ile uğraşan popülasyonun yaş ortalamasını yansıttığı iddia edilemez, ancak travmaya uğrama sıklığının genç ya da ileri yaşla bir bağı olmadığı söylenebilir.

Ersen ve arkadaşları (2) erkek cinsiyet ağırlığını %86,66, Bildik ve arkadaşları (3) %84,2, Avşaroğulları ve arkadaşları (4) ise %86 olarak bildirmişlerdir. Bu araştırmada da hastaların %87,2'sinin erkek olduğu dikkati çekmektedir. Bu bulgu da erkeklerin travmaya daha yatkın olduğunu göstermekten çok, kurban kesimi ve parçalanması işinin daha çok erkekler tarafından yapıldığına işaret edebilir. Öyle ki kurban kesiminde erkekler görev alırken, kadımlar daha çok etin işlenmesi içinde çalışırlar (3).

Baştürk ve arkadaşlarının (5) iki merkezde üst üste 4 kurban bayramı boyunca derledikleri vakalara bakıldığında hastaların %78'inin bayramın ilk gününde başvurduğu görülmektedir. Bildik ve arkadaşları (3) bu oranı %80,8, Avşaroğulları ve arkadaşları (4) ise %64 olarak bildirmişlerdir. Bu araştırmada da ilk gün kurban kesimi ilişkili acil servise başvuru oranı %80,7 olarak bulunmuştur. Bu durum müslümanların kurban kesimini sıklıkla ilk gün gerçekleştirmek istedikleri yönünde yorumlanabilir. Bildik ve arkadaşları (3), ilk gün daha çok travma yaşanmasını yoğun talep sebebiyle profesyonel kasapların ilk gün sayıca yetersiz kalmasına ve bu sebeple ehil olmayan kimselerin kurban kesimi için uğraşmasına bağlamışlardır. Hem Bildik ve arkadaşları (3), hem de Baştürk ve arkadaşları (5) profesyonel olmayan kişilerin anlamlı olarak daha fazla kurban kesimi ilişkili yaralanmalara maruz kaldığını göstermişlerdir. Araştırmamızda literatürle örtüşen ilk gün yoğunluğu, kurban kesimi ve ilişkili yaralanmalara yönelik alınacak koruyucu önlemlerle, acil servis hazırlıklarının bayramın ilk gününde çok daha ağırlıklı olması gerektiğini göstermektedir.

Bildik ve arkadaşları (3) kurban kesimi ve parçalanması ilişkili yaralanmalarda kesici-delici yaralanmaların oranını %82,5 olarak bildirmişlerdir. Literatürdeki benzer araştırmalar da kesici-delici yaralanmalara vurgu yapmaktadır (2,5). Araştırmamızda hastaların %70,5'ine primer suture uygulandığı görülmüştür. Baştürk ve arkadaşlarının (5) araştırmasında hastaların %79,6'sına acil serviste primer suture uygulandığı görülmüştür. Acil servislerin kurban bayramları öncesinde kesici-delici yaralanmalar için hazırlık yapması ve primer suture malzemelerini gözden geçirmesi şarttır.

Baştürk ve arkadaşları (5) acil servise başvuran kurban kesimi ilişkili yaralanmaların %29,7'sinin diğer bölümlere konsülte edildiğini, yapılan konsültasyonların içinde %67,7 oranında plastik, rekonstrüktif ve estetik cerrahinin başı çektiğini ortaya koymuşlardır. Bildik ve arkadaşları (3) hastaların %10'unun hastaneye yatırıldığını bildirmişlerdir (3). Bu araştırmada da hastaların %29,2'sinin cerrahi kliniklere konsülte edildiği,

bu konsültasyonların %65,2'sinin plastik, rekonstrüktif ve estetik cerrahi kliniğinden istendiği görülmüştür. Araştırmamızdaki hastaların %15,3'ü bir cerrahi kliniğine yatırılmıştır. Literatürle örtüşen bu veriler dikkate alındığında, kurban bayramı yaralanmalarına acil servislerin yanı sıra plastik, rekonstrüktif ve estetik cerrahi başta olmak üzere cerrahi kliniklerin de özel olarak hazırlanması gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda yatak ve ameliyathane kapasiteleri ile nöbetçi klinisyen sayılarının iyileştirilmesi gibi tedbirler alınmalıdır.

SONUÇ

Kurban bayramlarında acil servislerde, kurban kesimi ve parçalanması ile ilişkili yaralanmalar belirgin bir iş yükü oluştururlar. Bu iş yükü ağırlıklı olarak bayramın ilk gününde gerçekleşir. Çoğu kesici-delici olan yaralanmaların cerrahi tedavileri ise yine çoğunlukla acil serviste yapılır. Gerek acil servisler, gerekse konsülte edilen cerrahi klinikler kurban bayramlarının özellikle ilk günü için, hem çalışan sayısı hem de ekipman olarak hazırlık yapılmalıdır. Hazırlıkların ağırlıklı olarak kesici-delici yaralanmalara yönelik yapılması gereklidir. Kurban kesimi ve parçalanması ilişkili yaralanmalara yönelik hazırlıkların yanı sıra; koruyucu hekimlik hizmetlerinde de yine bayramın ilk gününe ağırlık verilmelidir.

KAYNAKLAR

1. Çetin Ö, Dümen E, Kahraman T, Bingöl EB, Büyükcünal SK. Kurbanlık Hayvan Seçimi, Kesim ve Hijyeni. İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi. 2011; 37(1): 63-8.
2. Ersen B, Akin S, Saki MC, Tunalı O, Aksu I, Kose M. 195 Hand Injuries in 12 Days: The Outcomes of the Feast of Sacrifice. World Journal of Plastic Surgery. 2016; 5(2): 187-9.
3. Bildik F, Yardan T, Demirçan A, Uçkan MU, Ergin M, Hacıoğlu EG. The real victims of the Islamic feast of sacrifice: Injuries related to the sacrifice. Ulus Travma Acil Cerrahi Derg. 2010; 16(4): 319-22.
4. Avşaroğulları L, İkizceli İ, Sözüer E, Yürümez Y, Kiliç Ş. Hand injuries during a Muslim Sacrifice Festival. The American Journal of Emergency Medicine. 2004; 22(6): 508-9.
5. Bastürk M, Katirci Y, Ocak T, Yurdakul MS, Duran A, Başpınar I. Patients admitted to emergency units with injuries related to the four Hajj-associated annual animal sacrifice feasts from 2010 to 2013. Annals of Saudi Medicine. 2016; 36(2): 139-42.